

HEMŞİRELİK

Ayşe METİN¹

Ayşe AYDIN²

Özen KULAKAÇ³

“

Konu Başlıkları

1. Metaparadigma Kavramı Olarak Hemşirelik
2. Hemşireliği Tıptan Ayırıştırma Çabaları
3. Hemşirelik Kavramı
4. Hemşirelik Felsefeleri ve Hemşirelik
5. Sonuç

”

“

Öğrenim Hedefleri

- ✓ Paradigma kavramını açıklayabilmeli.
- ✓ Hemşirelik metaparadigmalarından hemşirelik kavramını tanımlayabilmeli.
- ✓ Hemşirelik kuram ve felsefesinin önemini kavrayabilmeli.
- ✓ Bireysel hemşirelik felsefesini oluşturabilmeli.
- ✓ Hemşirelik kuramcılarının hemşirelik yaklaşımlarına farkındalık geliştirebilmeli.
- ✓ Hemşireliği tıptan ayırıştırma çabalarına ilişkin bilinç geliştirebilmeli.

”

Temel Kavramlar

Felsefe, hemşirelik, kuram, metaparadigma, paradigma

METAPARADİGMA KAVRAMI OLARAK HEMŞİRELİK

Hemşirelik kavramını açıklamadan önce paradigma ve metaparadigma kavramlarına açıklık getirmek ve aralarındaki ilişkiyi ortaya koymak gerekmektedir.

Türk Dil Kurumuna göre “değerler dizisi” olarak tanımlanan **paradigma** kavramı başka bir

tanımda “bilim insanlarının bilimsel problemleri çözmek, hangi konularda araştırma yapacağını belirlemek ve araştırma sürecini düzenlemek için gerekli tüm faktörleri içine alan bir çerçeve” olarak ifade edilmektedir¹. Polit ve Hungler (1997) paradigmayı, “bir dizi felsefi varsayımı kapsayan ve kişinin araştırma yaklaşımını yönlendiren doğal fenomenlere bakmanın bir yolu” olarak tanımlamaktadır². Paradigma kavramı ilk olarak 1962 yılında Amerikalı

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzurum Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, hemsire-ayse@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, aysea@atauni.edu.tr

³ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ozenkulakac@omu.edu.tr

KAYNAKLAR

- Kelly M, Dowling M, Millar M. The search for understanding: The role of paradigms. *Nurse Researcher*. 2018,25(4):9-13.
- Polit DF, Hungler BP. Study guide to accompany essentials of nursing research: Methods, appraisal, and utilization. Lippincott,1997.
- Kuhn TS. The Structure of Scientific Revolutions (4. utg. I Hacking, I. red.),2012.
- Bahramnezhad F, Shiri M, Asgari P, Afshar PF A review of the nursing paradigm. *Open Journal of Nursing*. 2015;5(01):17.
- Harbali SM, Erdoğan TK, Ağaçdiken S. Kuhn'un Bilimsel Devrimi ve Hemşirelik Paradigmasına Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2021,14(3):290-295.
- Hills M, Watson J, Cara C. Creating a caring science curriculum: A relational emancipatory pedagogy for nursing. Springer Publishing Company,2021.
- Fawcett J. Contemporary nursing knowledge analysis and evaluation of nursing models and theorise. Philadelphia:FA Davis Company, 2005.
- Risjord M. Nursing knowledge: Science, practice, and philosophy. John Wiley & Sons, 2011.
- Hardy ME. Perspectives on nursing theory. *Advances in Nursing Science*.1978,1(1): 37-48.
- Reed PG. Moving on: From metaparadigm to midparadigm for knowledge development. *Nursing Science Quarterly*. 2020,33(1):38-40.
- Conway, J. Reflection, the art and science of nursing and the theory-practice gap. *British Journal of Nursing*, 1994, 3(3), 114-118.
- Bender M. Re-conceptualizing the nursing metaparadigm: Articulating the philosophical ontology of the nursing discipline that orients inquiry and practice. *Nursing Inquiry*. 2018, 25(3): e12243.
- Thorne S. Does nursing represent a unique angle of vision? If so, what is it? *Nursing Inquiry*.2015,22(4):283-284.
- Platin N, Boz İ. Postmodern hemşirelik insan bakım kuramı. İçinde: İnsan bakım kuramı üzerine konuşmalar. ed: Okumuş H, Boz İ. I. Baskı. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri, 2020.
- Hoeck B, Delmar C. Theoretical development in the context of nursing—The hidden epistemology of nursing theory. *Nursing Philosophy*. 2018,19(1): e12196.
- Rutty JE. The nature of philosophy of science, theory and knowledge relating to nursing and professionalism. *Journal of Advanced Nursing*.1998,28(2):243-250.
- Türk Hemşireler Derneği https://www.thder.org.tr/uploads/subeler/%C4%B1cn%20pdf/icn_2020_tema_turkce.pdf Erişim tarihi:12.05.2022
- Wynd CA. Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*.2003,19(5):251-261.
- Ghadirian F, Salsali M, Cheraghi MA. Nursing professionalism: An evolutionary concept analysis. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 2014,19(1):1.
- Yurttaş A. Hemşireliğin tarihçesi. İçinde: Kara Kaşıkçı M, Akın E, editörler. Temel hemşirelik esaslar, kavramlar, ilkeler, uygulamalar. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık, 2021;2-10.
- Lafçı D. Bir meslek olarak hemşirelik. İçinde: Ünsal A, editör. Hemşirelik tarihi deontoloji ve etik. 1. Baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık, 2021;20-29.
- Akça Ay F. Mesleki temel kavramlar. İçinde: Akça Ay F, editör. Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler. 6. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2019;16-22.
- Masters K. Nursing theories: A framework for professional practice. 2nd. Ed. Burlington: Jones & Bartlett Publishers,2015.
- Türk Hemşireler Derneği <https://www.thder.org.tr/> Erişim tarihi:12.05.2022
- Nightingale F. Notes on nursing. what it is, and what it is not. [first american edition]. New York: D. Appleton and Company, 1860.
- Clements PT, Averill JB. Finding patterns of knowing in the work of Florence Nightingale. *Nursing Outlook*. 2006,54(5):268-274.
- Parker M. Nursing theories and nursing practice. Philadelphia: F.A. Davis, 2001.
- Henderson V. The nature of nursing. *The American Journal of Nursing*.1964,62-68.
- Henderson V. The concept of nursing. *Journal of Advanced Nursing*. 1978, 3(2):113-130.
- Sellers SC. A philosophical analysis of conceptual models of nursing. Iowa State University,1991.
- Özkan HA. Hemşirelikte bilim, felsefe ve bakımın temelleri. Akademi Yayınları,2014.
- Carper B. Fundamental patterns of knowing in Nursing. *Advances in Nursing Science*. 1978,1(1):13-23.
- Chinn PL, Kramer MK. Integrated theory and knowledge development in nursing. 8. Edition. St-Louis, MO: Mosby Elsevier,2011.
- Thorne S. Rethinking Carper's personal knowing for 21st century nursing. *Nursing Philosophy*.2020,21(4): e12307.
- Hall EO. Four generations of nurse theorists in the US: an overview of their questions and answers. *Vård i Norden*.1997, 17(2):15-23.
- Thorne S, Canam C, Dahinten S, Hall W, Henderson A, Kirkham SR. Nursing's metaparadigm concepts: Disimpacting the debates. *Journal of Advanced Nursing*. 1998,27(6):1257-1268.
- Roy SC. Nursing Theory Makes a Practice Turn in the 21st Century. *Aquichan*.2021,21(4).
- Alligood MR. Nursing theorists and their work-e-book. 10. edition. Elsevier Health Sciences, 2021.
- Warelow PJ. Changing philosophies: A paradigmatic nursing shift from Nightingale. *The Australian Journal of Advanced Nursing*.2013,31(1):36-45.
- Neuman B. The Neuman health-care systems model: A total approach to client care. In B. Neuman, The Neuman systems model: Application to nursing education and practice (pp. 8–29). Norwalk, CT: Appleton-Century-Crofts,1982.

41. Kim HS, Sjöström B. Pragmatism, nursing, and nursing knowledge development. *Nursing theories: Conceptual and philosophical foundations*, 2006,184-201.
42. McKenna H. *Nursing Theories and Models*. NewYork: Routledge, Taylor & Francis, 2005.
43. Johnson DE. *Behavioral system model*. Pearson New International Edition. 2014;162.
44. Tomey AM, Alligood MR. *Nursing theories and their work*. St. Louis: Mosby,2006.
45. Perry AG, Potter PA. *Fundamentals of nursing*. St. Louis, MO: Mosby,2001.
46. Parker, M.E. & Smith, M.C. *Choosing, Evaluating, and Implementing Nursing Theories for Practice*. *Nursing Theories Nursing Practice*, 2010, 20.
47. McEwen M, Wills EM. *Introduction to middle range nursing theories*. *Theoretical Basis for Nursing*,2014,213-228.
48. Rogers ME. *Nursing: Science of unitary, irreducible, human beings*. In: Barrett EAM, ed. *Visions of Rogers' science-based nursing*. New York: National League for Nursing,1990.
49. Einstein A. *Relativity: The special and general theory: A popular exposition*, trans. RW Lawson (Crown, New York),1961.
50. Burr HS, Northrop FSC. *The electro-dynamic theory of life*. *The quarterly Review of Biology*. 1935,10(3):322-333.
51. Alligood M. *Nursing Theorists and Their Work*. 8th Edition. Mosby, St. Louis, 2014.
52. Rogers ME. *An introduction to the theoretical basis of nursing*. Philadelphia: F.A. Davis,1970.
53. Rogers ME. *Nursing science evolves*. In: Madrid M, Barrett EAM,eds. *Rogers' scientific art of nursing practice* (pp. 3–9). New York: National League for Nursing Press,1994.
54. Newman MA. *Prevailing paradigms in nursing*. *Nursing Outlook*.1992,40(1):10-3.
55. Newman MA. *Theory for nursing practice*. *Nursing Science Newman, Nursing Science Quarterly*. 1994,7(4):153-157.
56. Swanson KM. *Nursing as informed caring for the well-being of others*. *Image: The Journal of Nursing Scholarship*.1993,25(4):352-357.
57. Swanson KM. *Empirical development of a middle range theory of caring*. *Caring in Nursing Classics: An essential resource*.2012,211(2).
58. Swanson KM. *Swanson is caring theory: Caring professional scale*. *Journal of Nursing Scholarship*, 2001.
59. Watson J. *The theory of human caring: Retrospective and prospective*. *Nursing Science Quarterly*. 1997,70(1):49-52.
60. Akman G. *Creating a caring science curriculum: A relational emancipatory pedagogy for nursing*. [Bakım Bilimine Temellenen Hemşirelik Eğitim Programı: Hemşirelik için İlişkisel Özgürleştirici Pedagoji], İçinde: 2. Bölüm Bakım Bilimi Disipliner Gelişimi. Ed. Okumuş H., Kulakaç Ö., Boz, İ. Ankara: Palme Yayın Dağıtım, 2022, 23-28.
61. Watson J. *Watson's theory of human caring and subjective living experiences: Carative factors/caritas processes as a disciplinary guide to the professional nursing practice*. *Texto & Contexto-Enfermagem*.2007,16:129-135.
62. Kulakaç Ö. *Postmodern Hemşirelik İnsan Bakım Kuramı*. İçinde: Bölüm 4. İnsan Bakım Kuramı ve Çoklu Bilme Yolları. Ed. Okumuş H, Boz, İ. 1. Baskı. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri, 2020, 43-72.
63. Kulakaç Ö. *Bakım Bilimine Temellenen Hemşirelik Eğitim Programı: Hemşirelik için İlişkisel Özgürleştirici Pedagoji* *Creating a caring science curriculum: A relational emancipatory pedagogy for nursing*. [], İçinde: 1. Bölüm Bakım Bilimi: Müfredat Devrimleri ve Sapmalar. Ed. Okumuş H., Kulakaç Ö., Boz, İ. Ankara: Palme Yayın Dağıtım, 2022,3-22.
64. Wayne G. *Nursing Theories and Theorists*, 2021, 1-35.
65. Murphy J. *Transitions to professional nursing practice*. *Nursing Philosophy*, 2020.
66. Denehy J. *Articulating your philosophy of nursing*. *The Journal of School Nursing*. 2001,17(1):1-2.
67. Marchuk A. *A personal nursing philosophy in practice*. *Journal of Neonatal Nursing*. 2014,20(6):266-273